

Místní příslušnost v řízení ve věcech péče o nezletilé

Při úvaze soudu o tom, zda v případě, že se změní okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost ve věci péče o nezletilého, může (na návrh nebo i bez návrhu) rozhodnout o přenesení příslušnosti na jiný soud podle ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř., je rozhodným hlediskem - v souladu s ustanovením § 177 odst. 2 o. s. ř. i s ustálenou judikaturou soudů - zájem nezletilého na takovém postupu, uvažovaný především ve vztahu ke konkrétnímu řízení, a nikoli okolnost, zda řízení o návrhu, jímž byla místní příslušnost soudu založena podle ustanovení § 88 písm. c) o. s. ř., již bylo pravomocně skončeno. Předpoklad pravomocného skončení řízení o konkrétním návrhu ve věci péče o nezletilého z ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. nevyplývá a zcela by popíral účel institutu přenesení příslušnosti, neboť by rozhodující hledisko pro takový postup, tedy zájem nezletilého, zcela vylučoval. Obecně není vyloučeno, aby o přenesení příslušnosti na jiný soud podle ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. rozhodl soud příslušný podle ustanovení § 88 písm. c) o. s. ř. i v průběhu konkrétního probíhajícího řízení ve věci péče o nezletilého, je-li to v jeho zájmu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 3572/2015 ze dne 4.11.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci péče o nezletilou A. K. T., zastoupenou Městskou částí Praha 13 se sídlem úřadu městské části v P., jako kolizním opatrovníkem, dceru matky Mgr. V. K., dříve K. a otce D. M. T. S., o úpravu výchovy a výživy, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 50 P 342/2011, o dovolání matky proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. listopadu 2014, č. j. 19 Co 413/2014-436, tak, že dovolání matky se zamítá.

Z odůvodnění:

Matka podala dne 16. 11. 2011 u Obvodního soudu pro Prahu 5 návrh na úpravu výchovy a výživy nezletilé tak, že se svěřuje do její výchovy a že „otec je povinen platit na nezletilou výživné v částce podle svých schopností a možností splatné k rukám matky vždy prvního dne příslušného měsíce, za který se platí, počínaje dnem 1. 10. 2011“. Téhož dne matka podala i návrh na vydání předběžného opatření, jímž se nezletilá svěřuje prozatímně do její výchovy a otec je povinen platit na nezletilou výživné ve výši 5.000,- Kč měsíčně k rukám matky „počínaje listopadem roku 2011 vždy do každého 20. dne v kalendářním měsíci“. Oba tyto návrhy odůvodnila tím, že nezletilá, která se narodila v Praze, má české i španělské státní občanství, že s matkou trvale žije na adrese P. - S., že otec je španělským státním příslušníkem, že rodiče nejsou manželé, že otec se ze společné domácnosti odstěhoval v září 2011 a že rodiče nejsou schopni se dohodnout na úpravě výchovy a výživy nezletilé.

Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 23. 11. 2011, č. j. 50 P 342/2011-62, vydal předběžné opatření, jímž nezletilou předal do péče matky a otci stanovil povinnost platit na nezletilou výživné ve výši 5.000,- Kč měsíčně k rukám matky vždy do každého 20. dne v měsíci předem počínaje dnem 23. listopadu 2011. Dovodil, že má-li „nezletilá i občanství ČR a také obvyklé bydliště v České republice, má soud České republiky podle Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 pravomoc věc projednat a rozhodnout“.

Podáními došlými Obvodnímu soudu pro Prahu 5 dne 19. 6. 2014 a dne 21. 8. 2014 matka navrhla, aby Obvodní soud pro Prahu 5 přenesl místní příslušnost na Okresní soud v České Lípě. Tento návrh

odůvodnila tím, že od dubna 2013 bydlí nezletilá spolu s ní na adrese Č. L., že v tomto městě nezletilá navštěvuje mateřskou školu, chodí do několika kroužků, jakož i k lékaři.

Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 27. 8. 2014, č. j. 50 P 342/2011-412, návrh matky na přenesení příslušnosti Obvodního soudu pro Prahu 5 na Okresní soud v České Lípě zamítl. S odkazem na ustanovení § 105 občanského soudního řádu a na ustanovení § 5 zákona o zvláštních řízeních soudních dovedl, že matka sice bydlí s nezletilou v okrese Č. L., kde se hodlá zdržovat i do budoucna, nicméně „k přestěhování došlo v průběhu řízení o úpravu poměrů k nezletilé za situace, kdy matka byla vyslechnuta, soud prováděl dožadání k soudu ve Španělsku, posléze k soudu do Německa, činil další šetření a opatroval si důkazy pro rozhodnutí ve věci“. Neztotožnil se proto s názorem matky, že je v zájmu nezletilé, aby místní příslušnost soudu byla přenesena, neboť matka tento návrh podala až poté, co všechny uvedené úkony soud učinil; má tak opatřeny „veškeré podklady pro rozhodnutí ve věci a je podrobně seznámen s okolnostmi případu“. Dospěl proto k závěru, že návrhu matky nelze vyhovět; pro úplnost dodal, že matka „námítku místní příslušnosti neuplatnila při prvním úkonu u zdejšího soudu“.

K odvolání matky Městský soud v Praze usnesením ze dne 27. 11. 2014, č. j. 19 Co 413/2014-436, usnesení soudu prvního stupně potvrdil. S poukazem na právní úpravu obsaženou v ustanoveních § 4 odst. 2 a § 5 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále také jen „z. ř. s.“), která jsou shodná s ustanoveními § 88 písm. c) a § 177 odst. 2 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013, konstatoval, že jsou „nadále využitelné judikatorní závěry platící do 31. 12. 2013“, podle kterých soud zkoumá místní příslušnost podle ustanovení § 105 o. s. ř. jen do skončení přípravného jednání, přičemž takto založená místní příslušnost trvá po celou dobu řízení a řídí se zásadou perpetuatio fori vyjádřenou v ustanovení § 11 odst. 1 o. s. ř. Dále uvedl, že soudy vedou spisy ve věcech péče o nezletilé až do jejich zletilosti a že ustanovení o možném přenesení příslušnosti „tak má zabránit tomu, aby stále rozhodoval původní soud, ačkoliv se okolnosti podstatně pro posouzení místní příslušnosti změnil“. Přenesení místní příslušnosti soudu „je však možné až po skončení řízení o konkrétním návrhu, nikoliv v průběhu tohoto řízení“, neboť „není možné a ani v zájmu nezletilého opakovaně měnit místní příslušnost v době probíhajícího řízení o návrhu, kterým byla založena“. Dospěl proto k závěru, že soud „může rozhodovat podle ustanovení § 5 z. ř. s. o přenesení příslušnosti, vždy však až po pravomocném skončení řízení, jež bylo v tomto případě zahájeno návrhem matky 16. 11. 2011, nikoliv v jeho průběhu“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala matka dovolání, v němž především uvedla, že poučení v něm obsažené, podle kterého dovolání proti němu není přípustné, je nesprávné, neboť otázkou přenesení příslušnosti ve věci péče o nezletilé se Nejvyšší soud zabýval v usnesení ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 30 Cdo 1510/2013. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že o přenesení příslušnosti může soud rozhodovat až po pravomocném skončení konkrétního řízení, nikoliv v jeho průběhu. Má za to, že odvolací soud rozhodl v rozporu s ustálenou judikaturou a že zřejmě vycházel z rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. února 1970, sp. zn. Ncd 127/70 (uveřejněného pod číslem 85/1970 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek), z něhož však závěr o nemožnosti přenést místní příslušnost před pravomocným skončením věci jednoznačně nevyplývá. Namítá, že „vedení spisu do doby zletilosti dítěte nelze považovat za jedno řízení, na něž se vztahuje zásada perpetuatio fori“, a že řízením ve smyslu občanského soudního řádu je třeba rozumět tu fázi, která probíhá na základě žaloby (návrhu), resp. na základě usnesení o zahájení řízení, a končí pravomocným meritorním rozhodnutím či jiným rozhodnutím, jímž se řízení končí. Dovojuje, že výjimka ze zásady perpetuatio fori upravená v ustanovení § 177 o. s. ř., resp. v ustanovení § 5 z. ř. s., umožňuje soudu, u něhož je vedeno řízení, přenést věc na soud, k němuž se váží nově vzniklé podmínky místní příslušnosti. Opačný výklad by podle názoru dovolatelky vedl k absurdnímu důsledku, kdy by po zahájení řízení došlo k přestěhování nezletilého do obvodu jiného (vzdáleného) soudu, přičemž zahájené řízení by byl povinen dokončit soud, k němuž by nezletilý

neměl žádný vztah. Z toho dovozuje, že v dané věci je v zájmu nezletilé, aby „řízení (zahájené v roce 2011) bylo přeneseno na Okresní soud v České Lípě, v jehož obvodu nezletilá bydlí od roku 2013“. Dále dovolatelka poukazuje na to, že „soud prvního stupně neprovedl během čtyř let jediné jednání“, že dosud neobeslal otce, že se neseznámil s poměry nezletilé ani s jejími poměry, které se od posledního šetření podstatně změnily, a že ponechal nezletilé opatrovníka podle jejího původního pobytu. Navrhla, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k „dalšímu rozhodnutí“.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastnicí řízení), která má právnické vzdělání, ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu a že věc je třeba i v současné době - vzhledem k tomu, že řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době před 1. 1. 2014 - posoudit (srov. Čl. II bod 2. zákona č. [293/2013](#) Sb.) podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Protože rozhodnutí odvolacího soudu, jímž potvrdil usnesení soudu prvního stupně, kterým byl zamítnut návrh matky na přenesení místní příslušnosti soudu v řízení ve věci péče o nezletilou (o úpravu výchovy a výživy), není rozhodnutím ve věci upravené zákonem o rodině, nýbrž rozhodnutím procesním, nevylučuje ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustnost dovolání proti takovému rozhodnutí; současně platí, že přípustnost dovolání (§ 237 až 238a o. s. ř.) je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (srov. § 239 o. s. ř.).

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání matky je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., jelikož napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která dosud v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu nebyla ve všech souvislostech vyřešena, a to, zda v případě, že se v řízení ve věci péče soudu o nezletilého změnila okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost soudu, může příslušný soud, je-li to v zájmu nezletilého, přenést svoji příslušnost na jiný soud i v průběhu (probíhajícího) řízení ve věci péče o nezletilého.

Po přezkoumání napadeného usnesení odvolacího soudu, které provedl bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání matky není důvodné.

Projednávaná věc je věcí s mezinárodním prvkem, který je představován tím, že nezletilá má české státní občanství a současně je i občankou Španělského království, jehož státním příslušníkem je i její otec. Soud prvního stupně již při vydání předběžného opatření správně dovodil, že na danou věc se vztahuje nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále též jen „nařízení Brusel II“).

Podle bodu 12 úvodních ustanovení nařízení Brusel II pravidla pro určení příslušnosti ve věcech

rodičovské zodpovědnosti stanovená tímto nařízením jsou formulována s ohledem na nejlepší zájmy dítěte, zejména na blízkost. To znamená, že příslušným by měl být především soud členského státu, ve kterém má dítě své obvyklé bydliště s výjimkou určitých případů změny bydliště dítěte, nebo soud určený dohodou nositelů rodičovské zodpovědnosti.

Podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II jsou soudy členského státu příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.

Čl. 2 odst. 7 nařízení Brusel II definuje pojem „rodičovské zodpovědnosti“, kterou se rozumějí veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou. Tento pojem zahrnuje především právo péče o dítě a právo na styk s dítětem.

Skutečnost, že se řízení týká rovněž návrhu na úpravu vyživovací povinnosti, není rozhodující; i když podle čl. 1 odst. 3 písm. e) Nařízení Brusel II platí, že vyživovací povinnosti jsou z působnosti tohoto nařízení vyloučeny, stanoví čl. 3 písm. d) Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, že k rozhodování ve věcech vyživovacích povinností je v členských státech příslušný soud, který je podle práva místa soudu příslušný pro řízení o rodičovské zodpovědnosti, souvisí-li záležitost vztahující se k vyživovacím povinnostem s tímto řízením, ledaže je tato příslušnost odvozena výlučně ze státní příslušnosti jedné ze stran. Na základě tohoto ustanovení bude soud příslušný podle čl. 12 odst. 3 nařízení Brusel II v zásadě příslušný i k rozhodnutí o návrhu na úpravu vyživovací povinnosti souvisejícímu s řízením o rodičovské zodpovědnosti, které vede (k tomu srov. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2015, sp. zn. 21 Cdo 4909/2014).

Jestliže tedy nezletilá měla v době podání návrhu matky (dne 16. 11. 2011) na úpravu její výchovy a výživy své obvyklé bydliště v České republice na adrese P. 5 - S., pak k projednání a rozhodnutí v posuzované věci jsou mezinárodně příslušné soudy České republiky a věcně a místně příslušným soudem je Obvodní soud pro Prahu 5. Na tom nic nemění ani čl. 20 nařízení Brusel II, nazvaný předběžná a zajišťovací opatření (který stanoví, že v naléhavých případech nebrání toto nařízení soudům členského státu, pokud jde o osoby a majetek v tomto státě, přijmout předběžná a zajišťovací opatření přípustná podle práva tohoto členského státu, a to i když je podle tohoto nařízení k rozhodování ve věci samé příslušný soud jiného členského státu), neboť Obvodní soud pro Prahu 5 byl soudem mezinárodně (jakož i věcně a místně) příslušným k vydání usnesení o předběžném opatření ve věci výchovy a výživy nezletilé.

Danou věc je třeba i v současné době řešit podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (viz Čl. II bod 2. zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, podle nějž řízení zahájená do 31. 12. 2013 se z hlediska procesního práva dokončí podle dosavadních právních předpisů), a nikoliv podle zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (jenž nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014), jak dovodil odvolací soud (jakož i soud prvního stupně). Tento názor zastává dovolací soud i přesto, že přechodná ustanovení zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních se týkají jen řízení o popření otcovství, jež byla na návrh státního zástupce zahájena přede dnem účinnosti zákona o zvláštních řízeních soudních (§ 514 z. ř. s.). Přechodná ustanovení občanského soudního řádu (obsažená v Čl. II části první zákona č. [293/2013](#) Sb.) jsou totiž koncipována tak, že se vztahují i na řízení, která jsou od 1. 1. 2014 upravena výhradně v zákoně o zvláštních řízeních soudních (obdobně srov. též Svoboda, K. Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 94).

Podle ustanovení § 88 písm. c) o. s. ř. je k řízení ve věcech péče o nezletilé příslušný soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností, své bydliště.

Podle ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. změní-li se okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost ve věcech péče o nezletilé, může příslušný soud přenést svou příslušnost na jiný soud, jestliže je to v zájmu nezletilého.

Obecně lze konstatovat, že věci péče o nezletilé často zahrnují řadu rozhodnutí, přičemž spisy týkající se nezletilých soudy vedou až do jejich zletilosti. I v těchto věcech ovšem platí zásada perpetuatio fori vyjádřená v ustanovení § 11 odst. 1 o. s. ř., totiž že místní příslušnost soudu (obecného soudu nezletilého) určená podle okolností, které tu byly v době prvního rozhodnutí soudu, trvá po celou dobu řízení. Během doby, po kterou soud rozhoduje o poměrech nezletilého, může opakovaně dojít ke změně okolností, podle nichž se posuzuje místní příslušnost soudu (jde o trvalé změny bydliště nezletilého, tedy o změny obecného soudu nezletilého). Změna okolností daná změnou bydliště nezletilého, může pak být důvodem k přenesení příslušnosti na jiný soud, je-li to v zájmu dítěte. Účelem této úpravy je zajištění důsledné ochrany nezletilého, neboť o něm by měl vždy rozhodovat ten soud, který si může v rámci svého obvodu zjistit o nezletilém co nejvíce informací, zejména za součinnosti s orgánem sociálně-právní ochrany dětí jako opatrovníkem nezletilého. Rozhodným hlediskem pro přenesení příslušnosti na jiný soud je zájem nezletilého, uvažovaný především ve vztahu ke konkrétnímu řízení (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1333 a násl.).

Judikatura soudů již dříve dovodila (srov. usnesení bývalého Nejvyššího soudu ČSSR, sp. zn. Ncd 127/70, uveřejněné pod č. 85/1970 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), že „i když je příslušnost pro řízení ve věcech péče o nezletilé upravena ustanovením § 88 písm. c) o. s. ř., je nutno mít na zřeteli, že toto ustanovení určuje příslušnost jen pro řízení, v němž má dojít k prvému opatření soudu. Jakmile je příslušnost soudu jednou určena, zůstává tento soud nadále příslušným pro další řízení, v němž má být učiněno další opatření soudu, i kdyžby se změnily podmínky, které rozhodly o jeho příslušnosti (§ 11 odst. 1 o. s. ř.). Ke změně může dojít jen postupem podle § 177 odst. 2 o. s. ř.; dokud však nedojde k postupu podle § 177 odst. 2 o. s. ř., zůstává soud, jednou co do místní příslušnosti určený, nadále příslušným soudem, i když nezletilý změní své bydliště, popř. pobyt. Tyto zásady se ovšem netýkají čistě jednorázových opatření soudu u nezletilých, jejichž rodičům přísluší rodičovská práva, kdy totiž je třeba v souvislosti s každým novým opatřením zkoumat soudní příslušnost znovu. Tím, že soud rozhodne o takové jednorázové otázce (např. schválení odmítnutí dědictví), končí důvod k jeho další činnosti. Nejde-li však o takové čistě jednorázové opatření, je nutno pohlížet na všechna řízení jako na celek a trvat na zásadě § 11 odst. 1 o. s. ř.; jinak by ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. pozbylo jakýkoli smysl, jestliže se uznává, že zpravidla nemá docházet k postupu podle § 177 odst. 2 o. s. ř. před meritorním vyřízením konkrétního návrhu“. Ve Stanovisku bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 10. května 1981, sp. zn. Cpj 228/81, uveřejněném ve zvláštním čísle Bulletinu Nejvyššího soudu ČSR, roč. 1981), se dále uvádí, že „od postupu podle ustanovení § 105 odst. 1 a 3 o. s. ř. třeba odlišit postoupení věci péče soudu o nezletilé jinému soudu podle ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř., jestliže se změnily okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost, a za současné další podmínky, že je to v zájmu nezletilého. (Nemusí být např. v zájmu nezletilého přenesení příslušnosti v době, kdy věc může snadněji a rychleji rozhodnout na základě dosavadních výsledků řízení soud dosud příslušný)“.

Nejvyšší soud v odůvodnění usnesení ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 30 Cdo 1510/2013, uveřejněného pod číslem 39/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, uvedl, že „v teorii ani v soudní praxi není pochyb o tom, že ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. představuje výjimku ze zásady perpetuatio fori, podle níž místní příslušnost obecného soudu dítěte určená podle okolností, které tu

byly v době prvního rozhodnutí soudu, trvá po celou dobu řízení. Přenesením příslušnosti nedochází ke změně věcné příslušnosti, ale pouze místní příslušnosti, což znamená, že za významné jsou považovány změny těch okolností, které obecně zakládají místní příslušnost soudu. Ty jsou v ustanovení § 88 písm. c) o. s. ř. redukovány na bydliště nezletilého dítěte. Pravidlo pro určení místní příslušnosti ve věcech péče o nezletilé tak má zajistit, aby o poměrech dítěte rozhodoval ten soud, který má nejlepší předpoklady pro jejich zjištění, čímž se současně naplňuje i zájem na rychlosti a hospodárnosti řízení. Stejně východisko se pak uplatňuje i pro přenesení příslušnosti, tedy, aby nadále o poměrech dítěte rozhodoval soud, který k tomu má nejlepší podmínky, rozuměno zejména z hlediska blízkosti. Tím se současně realizuje i zájem dítěte, aby jeho poměry byly v řízení ovládaném vyšetřovací zásadou upraveny soudem, u něhož se předpokládá, že tak učiní s plnou znalostí věci, bezprostředně, hospodárně a v rozumné době. Zájem dítěte jednak dochází naplnění v požadavku, aby o jeho poměrech rozhodoval soud, který k tomu má nejlepší podmínky, a jednak slouží jako korektiv, který i když by jinak byly dány místní souvislosti, ponechává soudu prostor pro uvážení, který soud věc projedná a rozhodne. Přenesení příslušnosti tak bude bránit např. pouhá snaha jednoho z rodičů o „legalizaci“ pobytu dítěte v jiném místě (často značně vzdáleném), než je původní bydliště, vedená snahou o omezení či znemožnění styku dítěte s druhým z rodičů“. Pokud jde o zájem nezletilého v případě, že se v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé změní okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost, Nejvyšší soud v tomto usnesení dále dovodil, že je třeba rovněž vycházet i z mezinárodní Úmluvy o právech dítěte, která je součástí právního řádu České republiky (čl. 10 Ústavy ČR) a již je Česká republika vázána. Tato Úmluva v čl. 3 odst. 1 deklaruje, že zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnyými orgány. Nejvyšší soud v této souvislosti poukázal v tomto usnesení i na výklad, který k otázce zájmu dítěte (v procesní rovině) zaujal ve svém předchozím rozsudku ze dne 26. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011, uveřejněném pod číslem 102/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, podle kterého „nejlepší zájem dítěte v procesním významu zahrnuje rozhodovací činnost soudu, která v konkurenci často protichůdných zájmů účastníků řízení zvažuje a přední význam přiznává zjištěnému zájmu dítěte s cílem dosáhnout pro dítě stabilního a dlouhodobého řešení“.

Taktéž současná odborná literatura zastává názor, podle kterého, změní-li se v průběhu řízení okolnosti pro posuzování místní příslušnosti, lhotejně, zda v době, kdy se žádná dílčí otázka neřeší, a nebo v průběhu rozhodování, má soud výjimečnou možnost, nikoliv povinnost, svou místní příslušnost přenést na soud jiný. Nezbytnou podmínkou takového postupu je, aby to bylo v zájmu dítěte. V zásadě platí, že je v zájmu nezletilého, aby v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé rozhodoval soud, který je mu nejbližší a který o něm jako takový má (může mít) k dispozici co nejrychleji nejúplnější a bezprostřední informace. Takovým soudem zpravidla nebude soud, do jehož obvodu se rodič s nezletilým přestěhuje až v druhé polovině složitého a delší dobu trvajícího řízení o změnu výchovy a úpravy styku (srov. Charvát, P. In Jirsa, J., Doležal, M., Vančurová, K. a kol. Občanské soudní řízení soudcovský komentář., kniha II., § 79-200aa o. s. ř., komentář k ustanovení § 177, dostupný v systému ASPI pod identifikačním číslem KO99h1963CZ).

Ze shora uvedeného vyplývá, že při úvaze soudu o tom, zda v případě, že se změní okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost ve věci péče o nezletilého, může (na návrh nebo i bez návrhu) rozhodnout o přenesení příslušnosti na jiný soud podle ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř., je rozhodným hlediskem - v souladu s ustanovením § 177 odst. 2 o. s. ř. i s ustálenou judikaturou soudů - zájem nezletilého na takovém postupu, uvažovaný především ve vztahu ke konkrétnímu řízení, a nikoli okolnost, zda řízení o návrhu, jímž byla místní příslušnost soudu založena podle ustanovení § 88 písm. c) o. s. ř., již bylo pravomocně skončeno. Předpoklad pravomocného skončení řízení o konkrétním návrhu ve věci péče o nezletilého z ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. nevyplývá a zcela by popíral účel institutu přenesení příslušnosti, neboť by rozhodující hledisko pro takový postup, tedy zájem nezletilého, zcela vylučoval. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že obecně není vyloučeno,

aby o přenesení příslušnosti na jiný soud podle ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. rozhodl soud příslušný podle ustanovení § 88 písm. c) o. s. ř. i v průběhu konkrétního probíhajícího řízení ve věci péče o nezletilého, je-li to v jeho zájmu.

Z hlediska zájmu nezletilého pro postup soudu podle ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. v průběhu probíhajícího řízení ve věci péče o nezletilého je ovšem [nešlo-li by o případ, kdy by přenesení příslušnosti bránila např. pouhá snaha jednoho z rodičů o „legalizaci“ pobytu dítěte v jiném místě (často značně vzdáleném), než je původní bydliště, vedená snahou o omezení či znemožnění styku dítěte s druhým z rodičů] třeba zvážit všechny okolnosti daného případu tak, aby poměry nezletilého byly upraveny soudem, u něhož se předpokládá, že tak učiní s plnou znalostí věci, bezprostředně, hospodárně a v rozumné době, tedy, aby soudní ochrana jeho práv byla poskytnuta rychle, účinně a bez zbytečných průtahů, což odpovídá i principu hospodárnosti soudního řízení. Je tudíž na soudu místně příslušném, aby při zjištěné změně okolností, podle nichž se místní příslušnost soudu posuzuje, uvážil z hlediska zájmu nezletilého, zda věc může - zejména s ohledem na to, jaké konkrétní řízení ve věci péče o nezletilého je vedeno, v jakém stadiu se toto řízení nachází, jaké důkazy byly v jeho průběhu provedeny, kdy došlo ke změně poměrů nezletilého - snadněji a rychleji rozhodnout na základě dosavadních výsledků řízení, či zda by o poměrech nezletilého měl nadále rozhodovat soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností, po změně okolností své současné bydliště.

V posuzované věci z obsahu spisu vyplývá, že řízení ve věci péče o nezletilou bylo zahájeno u Obvodního soudu pro Prahu 5 dne 16. 11. 2011, že usnesením ze dne 23. 11. 2011, č. j. 50 P 342/2011-62, vydal předběžné opatření, že tento výlučně místně příslušný soud provedl některé úkony přípravy jednání, včetně vyžádání zpráv o příjmech matky za dobu od září 2011 do července 2014, o výši dávek státní sociální podpory (rodičovského příspěvku), které jí byly vyplaceny od 6. 10. 2013, a ve zvýšené částce od 1. 11. 2013, jakož i o příjmech otce za dobu od března 2007 do prosince 2007 (vyjma července 2007) a za dobu od ledna 2009 do prosince 2009, kdy pracoval ve Španělsku, a dále za dobu od března 2011 do srpna 2011 a od února 2012 do listopadu 2013 ve Spolkové republice Německo, že na 4. 6. 2012 nařídil prostřednictvím dožádaného soudu ve Španělsku jednání ve věci, k němuž se otec nedostavil (matka v podání na čl. 107 a při jednání uvedla, že otce o nařízeném jednání informovala e-mailem), matka však při něm byla vyslechnuta jako účastnice řízení, že na základě sdělení matky o pravděpodobné adrese bydliště a zaměstnání otce v Německu provedl důkaz výsledkem otce prostřednictvím dožádaného soudu v Dortmundu, Spolková republika Německo, že ve věci nařídil jednání na 25. 8. 2014, z něž se otec omluvil podáním ze dne 6. 8. 2014 a bylo odročeno na 3. 11. 2014, a další jednání (která se z různých důvodů nekonala) byla nařízena na 2. 3. 2015, na 4. 5. 2015 a na 9. 7. 2015.

Za tohoto stavu řízení o úpravu výchovy a výživy nezletilé se dovolací soud neztotožňuje s názorem matky, že je v zájmu nezletilé, aby výlučná místní příslušnost Obvodního soudu pro Prahu 5 byla podle ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. přenesena na Okresní soud v České Lípě, v jehož obvodu nezletilá bydlí spolu s matkou od dubna 2013. Bylo-li totiž řízení v dané věci zahájeno u Obvodního soudu pro Prahu 5 dne 16. 11. 2011, tento soud vydal předběžné opatření, provedl řadu úkonů přípravy jednání (§ 114a odst. 2 o. s. ř.), byť dosud nebyly po změně bydliště matky a nezletilé učiněny všechny potřebné úkony, ve věci nařídil jednání, při němž matku vyslechl jako účastnici řízení, a prostřednictvím dožádaného soudu ve Spolkové republice Německo provedl důkaz výsledkem otce, přičemž matka podala návrh na přenesení příslušnosti Obvodního soudu pro Prahu 5 na Okresní soud v České Lípě dne 19. 6. 2014, tedy až poté, kdy uvedené úkony a důkazy již byly provedeny, pak je naopak - i když se změnila okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost soudu - v souladu s citovanou judikaturou i odbornou literaturou v zájmu nezletilé, aby ve věci na základě dosavadních výsledků řízení rozhodl Obvodní soud pro Prahu 5, který je s ní již náležitě obeznámen a u něhož jsou tudíž dány lepší předpoklady, že tak učiní snadněji, rychleji a s plnou znalostí věci, než

Okresní soud v České Lípě, což odpovídá principu hospodárnosti soudního řízení.

Poukazuje-li matka na to, že Obvodní soud pro Prahu 5 se dosud neseznámil s jejími poměry a s poměry nezletilé nastalými po změně jejich bydliště do obvodu Okresního soudu v České Lípě, pak nic nebrání tomu, aby (doplňující) výslech matky byl ve smyslu ustanovení § 114a odst. 2 písm. e) o. s. ř. proveden prostřednictvím dožádaného Okresního soudu v České Lípě a aby Obvodní soud pro Prahu 5 vyžádal od orgánu sociálně-právní ochrany dětí (který byl nezletilé ustanoven opatrovníkem podle ustanovení § 37 odst. 2 zákona č. [94/1963](#) Sb., o rodině, ve znění účinném do 31. 12. 2013, usnesením Obvodního soudu ze dne 24. 11. 2011, č. j. 50 P 342/2011-65) zprávu o nynějších poměrech nezletilé s tím, že při potřebném šetření bude postupováno podle ustanovení § 62 odst. 3 zákona č. [359/1999](#) Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, podle nějž orgán sociálně-právní ochrany příslušný podle § 61 tohoto zákona, který má navštívit dítě v rodině nebo pro účely sociálně-právní ochrany provést šetření u jiných osob, je oprávněn požádat o provedení takové návštěvy jiný orgán sociálně-právní ochrany, v jehož obvodu se dítě nebo jiné osoby nachází, přičemž orgán sociálně-právní ochrany je povinen dožádání vyhovět.

Byť tedy právní názor odvolacího soudu, že „přenesení místní příslušnosti soudu je možné až po skončení řízení o konkrétním návrhu, nikoliv v průběhu tohoto řízení“, není v souladu s tím, co bylo uvedeno shora, je jeho zamítavé rozhodnutí o návrhu matky na přenesení místní příslušnosti Obvodního soudu pro Prahu 5 na Okresní soud v České Lípě věcně správné. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by usnesení odvolacího soudu bylo postíženo vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání matky podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)